

Instellingsbesluit commissie geweldsaanwending

De korpschef,

overwegende dat het proces van melden, registreren en beoordelen van geweld, aangewend door ambtenaren van politie, alsmede door buitengewoon opsporingsambtenaren voor zover de korpschef als direct toezichthouder is aangewezen, in 2019 gewijzigd wordt;

overwegende dat de politiechefs, namens de korpschef, een oordeel zullen geven over de wijze waarop de ambtenaar van politie of buitengewoon opsporingsambtenaar uitvoering heeft gegeven aan de in artikel 7 Politiewet toegekende bevoegdheid om geweld toe te passen;

overwegende dat het ten behoeve van een gezaghebbend en transparant beoordelingsproces wenselijk is, dat de politiechefs bij de beoordeling van een geweldsaanwending worden geadviseerd door een commissie

besluit

Artikel 1 Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. commissie: de commissie geweldsaanwending, als bedoeld in artikel 2;
- b. geweldsaanwending: het aanwenden van geweld als bedoeld in artikel 1 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren;
- c. politie: de politie als bedoeld in artikel 26 van de Politiewet 2012;
- d. korpschef: de korpschef als bedoeld in artikel 27 Politiewet 2012;
- e. politiechef: de politiechef als bedoeld in artikel 38 eerste lid en artikel 42 derde lid van de Politiewet 2012.

Artikel 2 Instelling, taken en bevoegdheden

1. Er is in iedere eenheid van de politie een commissie geweldsaanwending.
2. De commissie adviseert de politiechef ten aanzien van diens taak om geweldsaanwendingen te beoordelen tegen de achtergrond van de vraag of de geweldsaanwending op professionele wijze heeft plaatsgevonden, aan de hand van het wettelijk kader en eisen van vakmanschap
3. Vervolgens heeft de commissie tot taak zo nodig en zo mogelijk een aanvullend advies uit te brengen of aanbevelingen te doen. Daarbij kan gedacht worden aan:
  - a. een reactie naar de bij het geweld betrokken burger;
  - b. een aanbeveling gericht op versterking van kennis en/of vaardigheden, individueel of collectief;
  - c. de wijze waarop lering kan worden getrokken uit de toegepaste geweldsaanwending;
  - d. een aanbeveling betreffende in- en/of externe communicatie.

4. Het oordeel van de politiechef betreffende de professionaliteit van de geweldsaanwending wordt aan de commissie teruggekoppeld. Voorts wordt aan de commissie teruggekoppeld in hoeverre en op welke wijze de in het derde lid bedoelde adviezen of aanbevelingen zijn opgevolgd. Indien de politiechef in zijn oordeel afwijkt van de adviezen of aanbevelingen bedoeld in het tweede en derde lid, dan dient hij dit te motiveren.
5. De commissie kan de politiechef met het oog op de advisering verzoeken haar nader te informeren over alle voor de gevraagde advisering relevante aspecten, met inachtneming van de van toepassing zijnde wettelijke kaders, met name de Wet politiegegevens en de Algemene Verordening Gegevensbescherming.
6. De leden van de commissie hebben een geheimhoudingsplicht met betrekking tot alle informatie waarvan zij uit hoofde van hun lidmaatschap van de commissie kennis dragen. Het in artikel 3 eerste lid bedoelde lid van de commissie dat niet is aangesteld als ambtenaar van politie ondertekent bij benoeming een geheimhoudingsverklaring.

Artikel 3 Samenstelling

1. Iedere commissie heeft een voorzitter, ten minste één plaatsvervangend voorzitter, en ten minste één lid dat niet is aangesteld als ambtenaar van politie. De overige leden zijn aangesteld als ambtenaar van politie. Onder deze laatste moeten juridische deskundigheid en deskundigheid op het gebied van Integrale Beroepsvaardigheidstraining aanwezig zijn.
2. De voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter(s) en de overige leden van de commissie worden benoemd, herbenoemd en ontslagen door de korpschef. Hij wordt hierin geadviseerd door de directeur korpsstaf. De benoeming van het lid dat niet is aangesteld als ambtenaar van politie vindt bij voorkeur plaats op basis van een open sollicitatieprocedure. Dit lid dient voorafgaand aan de benoeming een Verklaring omtrent het gedrag over te leggen, die maximaal 1 jaar oud mag zijn, te rekenen vanaf de dag van het verzoek tot benoeming aan de korpschef.
3. De leden worden door de korpschef benoemd voor een periode van ten hoogste vier jaar. Herbenoeming is slechts één maal mogelijk voor een periode ten hoogste van vier jaar.
4. De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris, zijnde een ambtenaar van politie.

Artikel 4 Werkwijze

De commissie kan tot haar advies komen op basis van één van de door de voorzitter te bepalen volgende werkwijzen:

- a. een voorzittersadvies. De voorzitter adviseert aangaande de geweldsaanwending, daarin bijgestaan door de secretaris, zonder de overige commissieleden te raadplegen.
- b. een commissieadvies na schriftelijke raadpleging. De secretaris maakt, indien gewenst in overleg met de voorzitter, een conceptadvies op en legt dit, uiteraard met het volledige dossier, schriftelijk voor aan de commissieleden, die daarop schriftelijk kunnen reageren. Dit advies dient door 5 leden, waaronder in ieder geval het lid dat niet is aangesteld als ambtenaar van politie, tot stand te komen.
- c. een commissieadvies na mondeling overleg. De commissie komt in vergadering bijeen en bespreekt het dossier dat tevoren door de secretaris is toegezonden. Gezamenlijk komen ze tot een advies, dat door de secretaris op schrift wordt gesteld. Dit advies dient door 5 leden,

waaronder in ieder geval het lid dat niet is aangesteld als ambtenaar van politie, tot stand te komen.

In alle genoemde gevallen wordt het advies vastgesteld en ondertekend door de voorzitter, in de gevallen genoemd onder b en c na instemming van de commissie, bij voorkeur op basis van unanimiteit en in ieder geval op basis van een meerderheid.

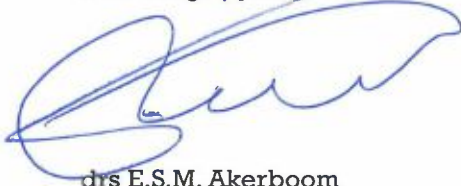
Artikel 5 Bezoldiging externe leden

1. De leden van de commissie hebben aanspraak op een financiële vergoeding voor hun werkzaamheden.
2. De vergoeding als bedoeld in het eerste lid vindt plaats op grond van de Regeling vergoedingen commissies politie 2019.

Artikel 6 Inwerkingtreding en publicatie

1. Dit besluit kan worden aangehaald als: *Instellingsbesluit commissie geweldsaanwending*.
2. Het besluit zal worden gepubliceerd op www.politie.nl.
3. Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag van ondertekening en werkt terug tot en met 15 januari 2019.

Den Haag, 17 januari 2019

drs E.S.M. Akerboom

korpschef

Toelichting

Het proces van melden, registeren en beoordelen van geweldsaanwendingen wijzigt met ingang van 15 januari 2019 in het kader van de Stelselherziening geweldsaanwending politie. Het uitgangspunt dat aan de Stelselherziening ten grondslag ligt is de legitimiteit van de inzet van de geweldsbevoegdheid. Dat betekent dat aanwending van geweld door de politie actief en op transparante wijze dient te worden verantwoord, dat de geweldsaanwending op objectieve wijze dient te worden beoordeeld en dat in die beoordeling de specifieke positie van de politie op adequate wijze dient te worden meegewogen. Uitkomst dient te zijn dat in de beoordeling de belangen van degenen tegen wie geweld is gebruikt, de positie van de politieambtenaar en het draagvlak binnen de samenleving op evenwichtige wijze recht worden gedaan.

Bij de uitwerking van de Stelselherziening is daarnaast een belangrijk uitgangspunt dat goed gekeken wordt wat het meest passende kader is waarbinnen de beoordeling van de geweldsaanwending dient plaats te vinden (met name intern versus strafrechtelijk). Daarbij is overwogen dat het strafrecht daarvoor in de meerderheid van de gevallen een te bot instrument is en dat het stelsel geweldsaanwending politie dient te voorzien in een meer daarop toegesneden kader. Dat leidt er toe dat de ambitie is dat de grote meerderheid van de geweldsaanwendingen slechts door de politie wordt behandeld binnen het kader van de Ambtsinstructie.

De instelling van een commissie en de wijze waarop deze is vormgegeven en functioneert, vormt een belangrijke voorwaarde voor het bieden en in stand houden van de legitimiteit van het aanwenden van geweld door de politie. De belangrijkste kernwaarden van deze commissie zijn: onafhankelijkheid, objectiviteit, professionaliteit, transparantie en eenduidigheid.

1 Doel en taakstelling commissie

1. De commissie heeft allereerst tot taak om de geweldsaanwending te toetsen op de professionaliteit daarvan, op dezelfde wijze als de politiechef al deed: voldeed het aan de wettelijke eisen en aan de eisen van vakmanschap? (zoals vastgesteld in het toetsingskader)

In de toetsing door de commissie dienen de volgende aspecten te worden betrokken:

- feiten met betrekking tot de geweldsaanwending
- context waarbinnen de geweldsaanwending heeft plaatsgevonden
- wet- en regelgeving
- professionele normen en beroepspraktijk met betrekking tot geweldsaanwending door de politie (of de buitengewoon opsporingsambtenaar).

Op basis van deze toetsing komt de commissie tot een advies over de professionaliteit van de geweldsaanwending aan de hand van:

- het wettelijk kader (rechtmatigheid) en
- eisen van vakmanschap.

2. Vervolgens heeft de commissie tot taak zo nodig en zo mogelijk een advies uit te brengen of aanbevelingen te doen. Daarbij kan gedacht worden aan een aanbeveling of advies gericht op:

- een reactie naar de bij het geweld betrokken burger
- versterking van kennis en/of vaardigheden, individueel of collectief
- de wijze waarop lering kan worden getrokken uit de toegepaste geweldsaanwending
- in- en/of externe communicatie.

3. De commissie geweldsaanwending kan tot slot betrokken worden bij de jaarlijkse publicatie van geweldsmeldingen waartoe de korpschef op grond van artikel 19 van de Ambtsinstructie verplicht is.

Naar schatting zullen landelijk enkele duizenden geweldsaanwendingen door de politiechefs worden beoordeeld en dus door de commissies geweldsaanwending behandeld. De commissies krijgen derhalve gaandeweg zicht op en inzicht in de geweldsaanwendingen en kunnen eventuele veelvoorkomende tekortkomingen of bepaalde ontwikkelingen in geweldsaanwendingen signaleren. Zij kunnen daarover de politiechef adviseren en daarmee een belangrijke rol spelen in de leercirkel.

Opmerking verdient dat dit interne proces en daarmee ook de advisering door de commissie, uitdrukkelijk niet gericht zijn op een disciplinaire of strafrechtelijke afdoening, maar enkel op een toets op professionaliteit. Om dat uitgangspunt recht te doen is gestreefd naar een niet al te zwaar (juridisch) opgetuigd proces. Een te zwaar proces zou een belemmering kunnen vormen in het aangaan van een open professionele dialoog en zelfs de meldingsbereidheid kunnen verminderen. Het laagdrempelig houden van het registratie- en beoordelingsproces en de sterke nadruk op het leren van geweldsaanwendingen in plaats van op bestraffing hoeft in het geheel niets af te doen aan de zorgvuldigheid en gedegenheid van het beoordelingsproces, noodzakelijk voor het borgen van de legitimiteit van het geweldsmonopolie.

2. Samenstelling van de commissie

Voor de invulling van de kernwaarden van de commissie zoals eerder genoemd (onafhankelijkheid, objectiviteit, professionaliteit, transparantie en eenduidigheid) is de samenstelling van de commissie medebepalend. Genoemde kernwaarden worden goed geborgd geacht in een commissie die is samengesteld uit zowel interne als externe leden. Gekozen is voor de volgende samenstelling:

1. Voorzitter: portefeuillehouder geweld of een sectorhoofd

Het vervullen van het voorzitterschap door de portefeuillehouder geweld of een sectorhoofd (voorkeur voor de portefeuillehouder) doet recht aan het belang van het beoordelen van geweldsaanwendingen in het algemeen en de positie van de commissie geweldsaanwendingen in het bijzonder.

De portefeuillehouder of het sectorhoofd die de voorzittersrol vervult mag uiteraard niet in de voorfase, bij de voorbereiding van de beoordeling door de politiechef, betrokken zijn bij de voorliggende geweldsaanwending. Als de portefeuillehouder geen sectorhoofd is, dan is dat nooit een probleem. Is hij/zij dat wel, dan is het goed om 1 of 2 plaatsvervangend voorzitters te hebben in de persoon van een ander sectorhoofd. Een plaatsvervangend voorzitter is overigens noodzakelijk met het oog op de te verwachten veelheid van te beoordelen geweldsaanwendingen.

2. Een IBT-docent

Deze is toegevoegd vanwege diens kennis van de geweldsinstructies en van de bij IBT aangeleerde principes, procedures en vaardigheden. Het is aan het IBT zelf om te bepalen wie van de IBT-docenten geschikt en beschikbaar is en als commissielid benoemd kan worden. Uiteraard kunnen dat er in iedere eenheid meerdere zijn. De enige beperking is dat de IBT-docent niet oordeelt over een geweldsaanwending van een politieambtenaar die deel uitmaakt van het team waarvan de IBT-docent accounthouder is.

3. Een jurist

Deze is toegevoegd vanwege diens kennis van wet- en regelgeving en het vermogen om "met een juridische bril" het dossier te analyseren en beoordelen. Het is aan de eenheid om een jurist ter benoeming voor te dragen. De enige beperking is dat deze niet op andere wijze bij het dossier betrokken is of dat op een later moment kan worden, zoals de jurist van de dienst

HRM die belast is met de advisering op rechtspositioneel, waaronder disciplinair, gebied. Recente juridische werkervaring binnen de politie is een vereiste. Kennis van de regelgeving rond politiegeweld is dat eveneens, al is er geen bezwaar tegen als die kennis pas recent voor de benoeming als commissielid is opgedaan. Kennis van het strafrecht is een pré maar niet noodzakelijk.

4. Een intern lid

De eenheid is vrij in de voordracht van het vierde lid. De voorkeur gaat uit naar iemand met een operationele achtergrond, kennis van de geweldsbevoegdheid en een HBO of universitair denkniveau. Denk aan (voormalig) leidinggevendenden die geen andere directe rol hebben rond het onderzoeken of beoordelen van geweldsaanwendingen, operationeel experts of operationeel specialisten.

5. Een extern lid

Deze is toegevoegd om een inbreng te leveren vanuit de maatschappij, om bij te dragen aan de objectiviteit van het advies en om "een lekenstandpunt" in te brengen. Het gebruik van geweld door de overheid is een zodanig specialisme, dat de kennis en ervaring op dat gebied die alleen leden van die overheid hebben, onontbeerlijk zijn bij het beoordelen van een geweldsaanwending. Vandaar dat de meeste leden van de commissie in dienst zijn van de politie. Maar tegelijk is het goed als een leek mee kijkt en denkt. Wat voor een politieambtenaar vanzelfsprekend is, is dat niet altijd voor een burger. Het is goed als in de advisering een burger betrokken wordt, zonder ervaring bij de politie of haar directe ketenpartners, die met andere ogen naar een geweldsaanwending kijkt en met kritische vragen of eenvoudig verwonderpunten de overige commissieleden alert houdt.

Functie-eisen:

- a. maatschappelijke betrokkenheid;
- b. HBO/WO werk- en denkniveau;
- c. analytisch vermogen;
- d. vermogen kritisch door te vragen;
- e. goede uitdrukkingsvaardigheden;
- f. onafhankelijke¹ oordeelsvorming;
- g. onbesproken gedrag (VOG).

De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. De secretaris beschikt over operationele kennis, politiek-bestuurlijke sensitiviteit en organisatiesensitiviteit. Juridische kennis is een pré maar geen vereiste.

Er is een commissie per eenheid. Dat vergroot de efficiëntie en beschikbaarheid en daarmee is tevens kennis van de lokale situatie beter geborgd. Tegelijkertijd is het voorstelbaar in bepaalde gevallen de commissie van een andere eenheid in te schakelen, bijvoorbeeld wanneer politieambtenaren uit meerdere eenheden bij een incident betrokken waren of wanneer de schijn van belangen-verstrengeling dreigt.

De commissieleden worden benoemd door de korpschef, die daarin wordt ondersteund door de korpsstaf en geadviseerd door de directeur korpsstaf. Externe leden worden bij voorkeur benoemd na een open sollicitatieprocedure en dienen een verklaring omtrent het gedrag (VOG) over te leggen. Ook zullen zij een geheimhoudingsverklaring moeten ondertekenen. Waar het interne leden betreft is het veelal de vraag welke IBT-docent, welk sectorhoofd, welke jurist deze taak past en daar ruimte voor heeft. Overwogen kan worden om een aantal sectorhoofden, IBT-docenten en juristen beurtelings deze taak te laten verrichten.

---

¹ Lidmaatschap van een, al dan niet voormalig, officier van justitie, burgemeester of voormalig politieambtenaar past niet bij deze onafhankelijkheid.

3. Werkwijze van de commissie

In alle gevallen waarin een geweldsregistratie is opgemaakt en daarmee een oordeel door de politiechef gegeven wordt over de geweldsaanwending, wordt de commissie om advies gevraagd.

Om gedegen, gelijk en uniform advies te kunnen geven is zicht op alle geregistreerde geweldsaanwendingen noodzakelijk. Bovendien is ook in deze fase het leren van geweldsaanwendingen van belang en ook daarvoor is een compleet beeld noodzakelijk. Wel kan onderscheid gemaakt worden in werkwijzen van de commissie.

Om praktische redenen en ter bevordering van laagdrempeligheid van de commissie, is het wenselijk dat de commissie wordt voorzien van een zo volledig mogelijk dossier, zoals dit gebruikelijk is bij alle (al dan niet externe) adviescommissies bij de politie, en derhalve zelf in beginsel geen onderzoek hoeft te (laten) doen.

De eerste stap daarin is al gezet door de hulpofficier van justitie die de geweldsregistratie opmaakt, mede op basis van hetgeen in de politiestructuren is verwoord over het betreffende incident.

De tweede stap wordt gezet door het sectorhoofd en indien van toepassing een onderzoeker van team VIK.

De derde stap wordt gezet door de politiechef die aangeeft hoe hij over de geweldsaanwending denkt en dat uiteraard alleen kan doen op basis van een volledig dossier. Aldus wordt het totale dossier opgebouwd, dat zo volledig moet zijn dat de commissie op basis daarvan zonder nader onderzoek advies kan uitbrengen.

Mocht de commissie desondanks toch vragen hebben, dan kan zij via het sectorhoofd aanvullend onderzoek gelasten. Een commissie als deze, die onafhankelijk en objectief adviseert, moet die gelegenheid en bevoegdheid hebben als dit noodzakelijk is om tot een gedegen advies te komen. In zeer uitzonderlijke gevallen kan het noodzakelijk zijn dat de commissie zelf onderzoek doet (bijvoorbeeld wanneer een zorgvuldige advisering met zich meebrengt dat de commissieleden zelf ter plaatse gaan, of iemand in persoon spreken). Dit dient dan onder dezelfde voorwaarden, met inachtneming van dezelfde bevoegdheden en beperkingen, te gebeuren als het onderzoek geweldsaanwending.

Zoals aangegeven worden alle geregistreerde geweldsaanwendingen voorgelegd aan de commissie. Dat betreft derhalve de gevallen waarin:

- a. het aanwenden van geweld de dood dan wel lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis heeft veroorzaakt,
- b. gebruik is gemaakt van een vuurwapen, of
- c. het aanwenden van geweld naar het oordeel van de hulpofficier van justitie aanleiding geeft tot registratie.

Deze formulering betekent dat mogelijk ook gevallen beoordeeld moeten worden waarbij onmiddellijk duidelijk is dat het geweld conform de daaraan gestelde eisen is toegepast. Het enkele feit dat dit meer dan gering letsel tot gevolg had, of het enkele feit dat een vuurwapen gebruikt is (hetgeen start bij het richten en gericht houden daarvan, zonder enig schot te lossen), maken niet dat de beoordeling ingewikkeld is. Om die reden wordt variatie aangebracht in de wijze waarop de commissie tot een advies komt, en wel door de volgende drie werkwijzen te introduceren.

1. Een voorzittersadvies. De voorzitter beoordeelt de geweldsaanwending, daarin bijgestaan door de secretaris, zonder de overige commissieleden te raadplegen.
2. Een commissieadvies na schriftelijke raadpleging. De secretaris maakt, indien gewenst in overleg met de voorzitter, een conceptadvies op en legt dit, uiteraard met het volledige dossier, schriftelijk voor aan de commissieleden, die daarop schriftelijk kunnen reageren.
3. Een commissieadvies na mondeling overleg. De commissie komt in vergadering bijeen en bespreekt het dossier dat tevoren door de secretaris is toegezonden. Gezamenlijk komen ze tot een advies, dat door de secretaris op schrift wordt gesteld.

In alle genoemde gevallen wordt het advies vastgesteld en ondertekend door de voorzitter, in de gevallen genoemd onder 2 en 3 na instemming van de commissie, bij voorkeur op basis van unanimititeit en indien nodig op basis van een meerderheid.

Het is op dit moment nog lastig om vast te stellen in welke gevallen welke werkwijze gehanteerd zou moeten worden. Voor de derde variant zou in ieder geval gekozen kunnen worden in de gevallen die op grond van artikel 18 Ai aan de officier van justitie zijn gemeld. Voor het overige zal de keuze voor de drie varianten per geval volledig aan het oordeel van de voorzitter worden gelaten.

De politiechef houdt in zijn uiteindelijke oordeel rekening met het advies van de commissie. Hij mag daarvan afwijken, maar dient die afwijking wel te motiveren. In alle gevallen wordt het oordeel van de politiechef aan de commissie teruggekoppeld. De commissie ziet dan hoe de politiechef met haar adviezen omgaat en kan eventuele, al dan niet veel voorkomende, verschillen van inzicht bespreekbaar maken. Niet met de bedoeling om de politiechef ten aanzien van de betreffende geweldsaanwending tot een ander oordeel te laten komen, maar om van elkaar te leren.

De commissieleden kunnen recht hebben op een vergoeding voor hun werkzaamheden. Dat is vastgelegd in de Regeling vergoeding commissie politie 2019. Naar verwachting zal die regeling de facto alleen van toepassing zijn voor de externe commissieleden.